

Секція: Бухгалтерський облік, аналіз і аудит: національні особливості та світові тенденції

Костишин Н.С.

к.е.н., доцент кафедри
фундаментальних і спеціальних дисциплін,
Чортківський навчально-науковий інститут
підприємництва і бізнесу, ТНЕУ,
м.Чортків, Україна

ОБЛІК І АНАЛІЗ – СКЛАДОВІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДСИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ

Основою вирішення всіх обліково-аналітичних завдань є актуальна, реальна, надана у придатній формі інформація, використання якої сприяє підвищенню ефективності виробничої діяльності підприємства. Формування такої інформації відбувається на рівні здійснення господарських операцій, групування яких приводить до створення системи, визначеної в економічній літературі як інформаційне забезпечення.

Узагальнюючи думки економістів Крамчанинова М. Д. [1], Родкіна А. Т. [2, с.22], Смирнова В. В. [3] стосовно розуміння поняття „інформаційного забезпечення”, вважаємо, що обліково-аналітичне забезпечення діяльності вітчизняного підприємства як підсистема управління включає комплекс технічних засобів та інформаційних потоків планування, обліку, аналізу, контролю та персонал, що дозволяє підприємству вести звичайну діяльність (операційну, фінансову, інвестиційну), а також надзвичайні події. Основа операційної діяльності промислових підприємств – виробництво.

У підсистемі обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом продукції важливі функції надано обліку витрат виробництва й аналізу собівартості цієї продукції, за допомогою яких здійснюється контроль за ефективним використанням всіх видів ресурсів. Від їхнього вдалого застосування значною мірою залежить рентабельність продукції, виявлення можливостей зниження їх собівартості, прийняття рішень щодо виробництва

нових видів. Найбільший ефект ресурсозбереження і зниження собівартості продукції досягатиметься при створенні комплексної підсистеми формування інформації, у складі якої такі підсистеми: прогнозування й планування собівартості, обліку витрат та калькулювання вартості продукції, аналізу виробництва, підготовки проектів управлінських рішень, спрямованих на зниження виробничих витрат.

Обліково-аналітичне забезпечення виробництва продукції – це цілісна інтегрована підсистема накопичення інформації за результатами планування, обліку, аналізу, контролю, активізації та стимулювання управлінських рішень щодо регулювання процесу виробництва, яка має свої завдання і механізми їхньої реалізації.

Між інформаційними складовими – обліком й аналізом, – існує прямий і зворотний зв'язок. З одного боку, в результаті аналізу формуються вимоги до обліку виробничої діяльності, а з іншого боку – від якості і повноти інформації залежить глибина і достовірність аналізу, який стосовно запитів менеджерів щодо управління витратами виробництва полягає у дослідженні їхньої динаміки, структури, зв'язків і залежностей між окремими елементами, виявлення різниці фактичних і планових показників та причин відхилень.

З огляду на це, на вітчизняних підприємствах доцільно застосовувати порівняльний (просторовий) аналіз, використовуючи інформацію, зібрану з усіх структурних підрозділів. За його результатами можливо оцінювати виробничу політику підприємств, використання предметів та засобів праці, виявляти резерви підвищення ефективності за рахунок зниження витрат. Заразом підкреслимо, що в ринкових умовах діяльності результатів проведення такого аналізу уже недостатньо, аби забезпечувати конкурентоспроможність виробленої продукції, оскільки усе потрібнішою стає інформація про якість продукції, своєчасність виготовлення, рентабельність виробів, аналіз динаміки собівартості. Задовольнити такі запити менеджерів можна за умови системного підходу не лише до забезпечення обліку, а й до аналізу виробництва. Відтак, аналітичне забезпечення повинно включати горизонтальний аналіз показників

відхилень від попереднього періоду чи норм за звітний період, вертикальний – дослідження складових частин кожного показника і їх зміни в загальному розмірі відхилень, трендовий – вивчення динаміки змін за ряд звітних періодів.

Ці види аналізу витрат виробництва можуть здійснюватись як для пошуку шляхів зниження витрат під час формування та розробки нового виду продукту, так і під час виробництва безпосередньо, коли саме трендовий нині є найбільш розповсюдженим, що виправдано стосовно прийняття рішень у короткостроковому періоді. Коли ж йдеться про визначення мети і завдань на перспективу, доречним буде використання пошуку шляхів зниження витрат виробництва за тими видами продукції, які підприємство має намір виробляти у майбутньому. У такому випадку, проводячи аналіз виробничих витрат, варто використовувати прийоми функціонально-вартісного аналізу, оскільки завдяки його процедурам можна виявити можливості заміни одних частин готової продукції іншими.

Вітчизняним підприємствам нерідко доводиться вирішувати проблему щодо придбання, наприклад, напівфабрикатів, чи виготовлення їх самостійно. При цьому не слід обмежуватись лише простим порівнянням вартості придбання тих чи інших напівфабрикатів. Необхідно враховувати наявність виробничих можливостей і потужностей для випуску потрібних замінників. Нерідко додаткові витрати на придбання обладнання можуть бути неспівмірними з отриманою економією від налагодження виробництва певних складників на своєму підприємстві.

Тому організація обліково-аналітичного забезпечення виробництва продукції має бути такою, аби можна було досягти всебічного обґрунтування як поточних, так і перспективних рішень менеджерів, спрямованих на підвищення ефективності виробництва як окремих виробів, так і діяльності підприємства в цілому. Вона має включати організацію технологічного процесу збирання, реєстрації, накопичення й перетворення певного виду економічної інформації в систему показників, а також організацію діяльності певного кола спеціалістів, які виконують ці види робіт через те, що технологічний процес з перетворення

планової виробничої облікової та аналітичної інформації складається з первинного (оперативного), поточного і підсумкового чи перспективного (табл. 1).

Таблиця 1

Етапи обліково-аналітичного забезпечення виробництва продукції

Назва етапу	Підсистеми обліково-аналітичного забезпечення	
	Облік	Аналіз
1. Оперативний	Спостереження і документування виробничих операцій	Оцінка та вивчення показників виробничої діяльності щоденно, щозмінно, щогодинно.
2. Поточний	Вторинне спостереження і документування виробничих операцій у реєстрах	Оцінка результатів виробничої діяльності за місяць, квартал, рік.
3. Підсумковий	Формування виробничої звітності	
Перспективний		Оцінка розвитку виробничого процесу на рік, п'ять і більше років.

На первинному (оперативному) етапі обліково-аналітичного забезпечення виробничої діяльності підприємств виконується сукупність робіт з отримання доказів про господарські факти (явища, процеси), тобто документування усіх виробничих операцій на носіях інформації, при використанні яких проводиться виявлення, вимірювання, реєстрація облікової інформації, її порівняння, оцінка та аналіз протягом години, зміни, дня.

На другому етапі забезпечується реєстрація виробничих фактів у системі рахунків, підсумування обліково-аналітичної інформації, її розподіл, складання розрахункових таблиць. Поточний етап виступає підґрунтям для складання звітних форм і є основою для аналітичних розрахунків.

Третій підсумковий етап передбачає узагальнення та передачу інформації користувачам. Тут проводиться формування результатів інформації про виробничі факти, які мали місце на підприємстві у встановлені інтервали часу, з їх характеристикою у статиці та динаміці, здійснюється прогнозування виробничо-економічних показників на майбутнє.

Таким чином, обліково-аналітичне забезпечення виробництва продукції – це сукупність засобів та дій, створення умов, які сприяють нормальному проходженню виробничих процесів, реалізації намічених планів, програм, підтримці належного функціонування підсистеми обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, проведенню їхнього аналізу, виявленню та запобіганню відхилень від нормативів, що здійснюється як загалом по підприємству, так і на рівні структурних підрозділів.

Список використаної літератури:

1. Крамчанінова М. Д. Формування системи управління промисловим підприємством в умовах стратегічного партнерства: Автореф. дис. канд. екон. наук 08.06.01 / М. Д. Крамчанінова М. Д. – Маріуполь, 2005. – 20с.
2. Смирнова В. В. Информационное обеспечение развития предпринимательских структур / В. В. Смирнова, А. О. Апостолов // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. Збірник наукових праць СНУ ім. В.Даля. – 2003. – Вип. 11. – С. 294 – 297.
3. Родкина А. Т. Информационная логистика. / А. Т. Родкина. – М.: Экзамен, 2001. – 288 с.